

125 anys de cultura en dansa

Acabem de viure dues jornades especials i intenses. I ho recordem amb il·lusió. El 4 i el 12 de desembre, la colla de gitanes va commemorar el 125è aniversari de la presència d'aquesta dansa al poble. Va ser amb dos actes emotius, que guardarem sempre a la nostra memòria.

Sigui amb interrupcions o sense, el ball de gitanes corre per les venes de molts veïns, fa com a mínim un segle i quart. Així ho testimonien les més de 500 fotografies que van il·lustrar l'exposició sobre aquesta celebració que s'ha pogut veure a la Fàbrica fins el 7 de gener. La mostra es va inaugurar el 4 de desembre a l'Espai Polivalent i també s'hi van recollir castanyoles, espadnyes i indumentàries històriques que havien portat les desenes de balladors que han passat per la colla.

L'organització dels 125 anys de gitanes al poble neix de l'interès de la Irina Quintana Cladellas. És balladora de la colla de grans i assajadora de les colles de petits i xics. La seva passió per aquesta dansa va traslladar-la al treball de recerca que els estudiants de batxillerat han de fer quan acaben aquests estudis. I ella es va decantar per un tema proper: El ball de gitanes a Santa Eulàlia. Entre entrevistes, fotos i vídeos, la Irina va localitzar una data. El 1884. Aquesta referència, que marca la commemoració del 125è aniversari, es troba al llibre *Miscelánea Folk-Lòrica*, publicat tres anys després. A l'interior hi apareix un article del folklorista granollerí Francesc Maspons i Labrós titulat *Ball de gitanes en lo Vallés en el que parla d'una colla del municipi santeulalienc que va anar a ballar a l'Ametlla del Vallés el 1884. "N'hi*

ballàren quatre Collas, tres de la mateixa Atmetlla, una de ellas ab noys per compte de noyas, y la quarta de Santa Eulària de Ronsana. La música era un sach y un tamborino". És d'aquí i de la publicació el 2008 de la història de les gitanes a la revista *Ronçana* d'on l'actual grup de gitanes extreu la idea d'organitzar aquesta festa.

El ball de gitanes està fortament arrelat al poble. Tot i això, la constància no ha estat un dels forts d'aquesta dansa. Per això, té més importància encara que hagi arribat als nostres dies. I més avui, quan la colla avui dia, més consolidada que mai, té una setantena de balladors entre grans, petits i xics. És, doncs, un patrimoni cultural que no es pot deixar escapar.

Un patrimoni que, des del desembre també té el seu reportatge a la televisió. Durant la inauguració de l'exposició a la Fàbrica va acollir la presentació oficial d'un treball que Canal SET va preparar sobre la història de les gitanes. Hi apareixen imatges i fotos antigues, però sobretot el testimoni de persones que estimen el ball de gitanes i que gràcies a ells s'ha transmès fins als nostres dies.

Però la celebració no acaba aquí. La segona part es va produir el 12 de desembre, en plena Festa Major d'Hivern. En una Sala Gran de la Fàbrica, amb un aspecte magnífic amb més de 700 persones i plena a vessar, la colla de gitanes va homenatjar els exballadors i exballadores de gitanes a Santa Eulàlia que havien format part d'una colla abans de

1954. En total, gairebé 100 persones.

Va ser una festa completa, total i que es va estructurar a l'entorn del ball. Les tres colles de Santa Eulàlia van obrir la tarda, al centre de la pista. La de xics –que s'estrenava–, la de petits –un any després de la primera actuació– i la de grans, consolidada amb una quinzena de parelles. La Coral Santa Eulàlia, que es va afegir a la diada, va interpretar algunes peces, amb la lletra que cantaven antigament, els balladors durant els assajos. Unes lletres que, en alguns moments, taral·lejaven els homenatjats, a primera fila. L'Orquestra de Lliçà, formada per pares i familiars del ball de gitanes de Lliçà d'Amunt també va acompanyar els balls amb la música. Precisament, El grup de Joves de les gitanes del municipi lliçanenc, per la seva banda, va completar la jornada amb el contrapunt d'innovació i contemporaneïtat que aporten les seves danses tradicionals adaptades a músiques actuals. I després va ser el torn per a l'homenatge als exdancers. Cadascú va rebre un diploma commemoratiu del seu pas per les gitanes de Santa Eulàlia, acompanyat d'una fotografia on apareixia, de jove, en alguna de les colles. La jornada va finalitzar amb una sardana commemorativa i un pisolabis. Emoció i agraïment entre els homenatjats, i satisfacció i alegria entre la colla de gitanes per aquests 125 anys de cultura en dansa.

Gràcies a tots per fer-los possible!

Antònia Cladellas.